

O‘QUVCHILARDA FUQAROLIK TARBIYASINI SHAKLLANTISHGA QARATILGAN PEDAGOGIK JARAYONLAR

Xo‘jamberdiyeva Sarvinoz Keldiyorovna

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti assistenti

Hayitova Dilafro‘z Abdumo‘min qizi

Iqtisodiyot va Pedagogika Universiteti

Pedagogika fakulteti

Boshlang‘ich ta‘lim 3-bosqich talabasi

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada fuqarolik tarbiyasi, fuqarolik tushunchasining mohiyatini anglatish orqali o‘quvchilarda yuksak darajadagi fuqarolik madaniyatini shakllantirish, ularni xalq, Vatan, jamiyat manfaatlari yo‘lida kurashuvchi fuqarolar etib tarbiyalashga yo‘naltirilgan pedagogik jarayonlar haqida so‘z boradi.

Kalit so‘zlar: axloq, ma‘naviyat, axloqiy, tarbiya, xulq-atvor, fuqaro, huquq, vazifalar, me‘yorlar, ijtimoiy faollik, ma‘naviy yetuklik, himoyalanih, manfaatlar.

АННОТАЦИЯ

В данной статье говорится о процессах, направленных на формирование высокой гражданской культуры у студентов, воспитании их как граждан, борющихся за интересы народа, Родины и общества, путем разъяснения сущности понятия гражданского воспитания.

Ключевые слова: мораль, духовность, нравственность, воспитание, поведение, гражданин, право, задачи, нормы, социальная активность, духовная зрелость, защита, интересы.

ANNOTATION

This article talks about the processes aimed at forming a high-level civic culture in students, educating them as citizens who fight for the interests of the people, the Motherland, and society by explaining the essence of the concept of citizenship education.

Key words: morality, spirituality, moral, education, behavior, citizen, right, tasks, norms, social activity, spiritual maturity, protection, interests.

Yosh avlodga turli fanlar asoslarini chuqur o‘zlashtirish ularning tafakkuri va dunyoqarashini boyitishga, shuningdek, fuqaro sifatida o‘z majburiyatlarini to‘laqonli anglashlari uchun imkoniyat yaratishini tushuntirib borish maqsadga muvofiqdir. Fidoiylik, intiluvchanlik, tashabbuskorlik, tashkilotchilik, qat‘iyat, matonat, uyushqoqlik kabi xislatlar o‘quvchilarda fuqarolik tarbiyasini tashkil etish jarayonida tarbiyalanadi.

Fuqarolik tarbiyasining vazifalari tizimini quyidagilar tashkil etadi:

1. Yosh avlodni doimiy ravishda jamiyatda ustuvor mavqega ega bo'lgan axloqiy va huquqiy me'yorlarga rioya etishga o'rgatib borish.

2. O'quvchilarga fuqarolik huquq va burchlari to'g'risida ma'lumotlar berib borish, ularda fuqarolik faoliyatini tashkil etish borasida ko'nikma va malakalar hosil qilish.

3. O'quvchilarda davlat ramzlariga nisbatan hurmat va muhabbatni qaror toptirish, Respublika Prezidenti sha'ni, or-nomusini himoya qilishga tayyorlik hissini shakllantirish.

4. O'quvchilarda xalq o'tmishi, milliy qadriyatlarga nisbatan muhabbat tuyg'usini uyg'otish, ulardan g'ururlanish, faxrlanish va iftixor hislarini oshirish.

5. Vatan, xalq va millat ishiga sodiqlik, o'z manfaatlarini yurt manfaatlari bilan uyg'unlashtira olishga erishish, fidoiy fuqaroni tarbiyalab voyaga etkazish.

Fuqarolik tarbiyasini tashkil etish uchun ma'lum shart-sharoitlarning mavjudligi taqozo etiladi:

- o'quv yurtida tashkil etilayotgan ta'lim-tarbiya jarayoni yuksak darajada uyushtirilishi kerak;

- fuqarolik tarbiyasini tashkil etish jarayonining muvaffaqiyati o'qituvchi va o'quvchilar jamoasining saviyasiga bog'liq;

- tarbiyaviy ishning rejali, uzluksiz, tizimli bo'lishiga erishish;

- oila, maktab va mahalla o'rtasida o'zaro hamkorlikning yuzaga kelishi fuqarolik tarbiyasining muvaffaqiyatini ta'minlaydi;

- o'quvchilarning axloqiy va huquqiy me'yorlar, umumiy tartibga qat'iy rioya etishga o'rgatish, zimmasidagi burchni to'laqonli ado etishlariga e'tiborni qaratish.

Fuqarolik tarbiyasini tashkil etishda suhbat, munozara, ma'ruza, bahslardan foydalanish, mashq, test, anketa savollarga javoblar olish kutilgan natijani qo'lga kiritishga imkon beradi.

«Vatan atamasi aslida arabcha so'z bo'lib, ona yurt ma'nosini bildiradi. Vatan tushunchasi keng va tor ma'noda qo'llaniladi. Bir xalq vakillari jamuljam yashab turgan, ularning ajdodlari azal-azaldan istiqomat qilgan hudud nazarda tutilsa, bu keng ma'nodagi tushunchadir. Kishi tug'ilib o'sgan uy, mahalla, qishloq nazarda tutilsa, bu tor ma'nodagi tushunchadir».

Vatanparvarlik shaxsning o'zi mansub bo'lgan millat, tug'ilib o'sgan vatani tarixidan g'ururlanishi, buguni to'g'risida qayg'urishi hamda uning porloq istiqboliga bo'lgan ishonchini ifoda etuvchi yuksak insoniy fazilat sanaladi.

Vatanparvar shaxs qiyofasida quyidagi sifatlar namoyon bo'ladi:

• Vatanga bo'lgan mehr-muhabbat, unga sadoqat.

• O'zi mansub bo'lgan millat o'tmishi, urf-odatlarini, an'analari va qadriyatlariga sodiqlik.

- Vatan va millat tarixidan g’ururlanish.
- Yurtning moddiy, shuningdek, millat tomonidan yaratilgan ma’naviy boyliklarini asrash, ularni ko’paytirish borasida g’amxurlik qilish.
- Vatan ravnaqi va millat taraqqiyoti yo’lida mehnat qilish.
- Vatan ozodligi va millat erkiga qilinayotgan har qanday tahdidga qarshi kurashish.
- Vatan va millat obro’i, sha’ni, or-nomusini himoya qilish.
- Vatan ravnaqi va millat taraqqiyotiga nisbatan ishonchga ega bo’lishi.

Baynalminallik («inter» – orasida, o’rtasida, aro, «natio» – xalq) o’zga millat va elatlarning haq-huquqlari, erki, urf-odatlarini, an’analari, turmush tarzi, tili hamda vijdon erkinligini hurmat qilish, ularning manfaatlariga ziyon etkazmaslikni ifoda etuvchi shaxsga xos ma’naviy-axloqiy fazilatlaridan biridir.

O’quvchilar o’rtasida vatanparvarlik va baynalminallik tarbiyasi ularga oid mavzularda suhbat, davra suhbatini, matbuot konferansiyasi, viktorina, uchrashuv, ko’rik-tanlov, bahs-munozaralar tashkil etish kabi shakllarda amalga oshirilishi mumkin. Shuningdek, o’quvchilarni Respublika Baynalminal markazi yoki joylardagi Milliy-madaniy Markazlarning faoliyati bilan yaqindan tanishtirish, ayni vaqtda respublika hududida turli millat va elat vakillarini birlashtiruvchi 138 ta Milliy-madaniy markazlar faoliyat yuritayotgani to’g’risida ma’lumotlar berib, ular tomonidan uyushtirilayotgan tadbirlarga o’quvchilarni faol jalb etish ham ijobiy natijalarni beradi.

Asosiy adabiyotlar:

1. Xodjayev B.X. Umumiy pedagogika nazariyasi va amaliyoti. Darslik – T.: SANO-STANDART, 2017.
2. Xodjayev B.X., Choriyev A., Saliyeva Z.T. Pedagogik tadqiqotlar metodologiyasi. Darslik. – T.: IQTISODIYOT DUNYOSI, 2018.
3. Ro’ziyeva D.I., Tolipov O’.Q. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – T.: INNOVATSIYA-ZIYO, 2019.
4. Mutalipova M.J., Xodjayev B.X. Qiyosiy pedagogika. Darslik. – T.: TDPU, 2015.